

2020-05-29

Mattias Bovin
WSP

*PM***PM**

Förutsättningar för mindre hackspett i Ryssbergen och Östra Vikdalen

Innehåll

Inledning	3
Metod.....	4
Skrivbordsstudie	4
Landskapsekologisk analys.....	4
Fältbesök.....	5
Mindre hackspett.....	6
Ekologi.....	6
Skydds- och skötselåtgärder.....	8
Artobservationer i Nacka	8
Fågelinventering och artskyddsutredning.....	11
Tidigare fågelinventering och artskyddsbedömning.....	12
Lokala naturvärden och landskapsekologiska förutsättningar.....	13
Planstödsmöte med Länsstyrelsen.....	16
Inventering av mindre hackspett och häckningsaktivitet.....	16
Slutsatser.....	19
Referenser	20
Bilagor.....	21
Bilaga 1. Bilder från fältinventering	21

Kartor: Ortofoto tillhandahålls från Lantmäteriet via Geodatasamverkan.

Omslagsbild: Mindre hackspett i Majroskogen, södra Stockholm. Foto: Mattias Bovin. Får endast användas vid fotografens medgivande.

Inledning

Detta PM syftar till att redogöra för förutsättningarna för mindre hackspett inom och i anslutning till Ryssbergen och Östra Vikdalen i Nacka kommun. Inom uppdraget har en landskapsekologisk analys tagits fram och kombinerats med inventeringar av lämpliga biotoper samt eftersök av arten på plats. Dessutom redovisas en bedömning av biotopernas kvalitéer och huruvida det är lämpligt att utföra försiktighetsåtgärder inom och utanför pågående detaljplaner. Rapporten bör användas tillsammans med den artskyddsutredning som Calluna genomfört på uppdrag av Nacka kommun¹. Dokumenten ger stöd i det fortsatta planeringsarbetet och i hanteringen av artskyddsfrågor för mindre hackspett.

Figur 1. Pågående detaljplaneprojekt i Ryssbergen och Östra Vikdalen med omgivning.

Planområdet ligger inom området Ryssbergen som ingår i det kommunala gröna sambandet Norra Kuststråket². Detta område bedöms uppfylla kraven för att klassas som Natura-2000-naturtypen västlig taiga. Stora delar utgörs av naturvärdesklass 1 vilket innebär störst positiv betydelse för biologisk mångfald. Hela detta område är en värdekärna för biologisk mångfald med högt värde på grund av dess höga biotopkvaliteter, lång skoglig kontinuitet i kombination med orördhet samt att den stora sammanhängande arealen som förstärker naturvärdena. Skogen hyser många gamla träd äldre än 300 år. Området har stora höjdskillnader som har gett förutsättningar för många olika biotoper såsom karga, torra och ljusöppna berghällar med gles mycket gammal hållmarkstallskog, bördiga sluttningar och

¹ Calluna 2020

² Nacka kommun 2018

svackor med grova tallar och ett stort ädellövträdsinslag samt fuktigare områden av våtmarkskaraktär. Dessa höga naturvärdeskvaliteter har utvecklat en miljö lämplig för fladdermöss och ett stort antal rödlistade arter som är beroende av lång skoglig kontinuitet, död ved och gammal skog. Ryssbergens varierande natur kan utgöra lämpliga häcknings- och födosöksmiljöer för bland annat mindre hackspett, men inga fynd gjordes i den fågelinventering som Calluna genomförde på uppdrag av Nacka kommun under 2019³. Det ansågs därför vara värdefullt att komplettera fågelinventeringen med en riktad utredning för att besvara hur sannolikt det är att mindre hackspett häckar inom Ryssbergen och Östra Vikdalens respektive planområden.

Metod

För att undersöka hur troligt det är att mindre hackspett använder de detaljplanelagda områdena har en skrivbordsstudie genomförts tillsammans med en landskapsekologisk analys och fyra fältbesök i Ryssbergen och i Östra Vikdalen.

Skrivbordsstudie

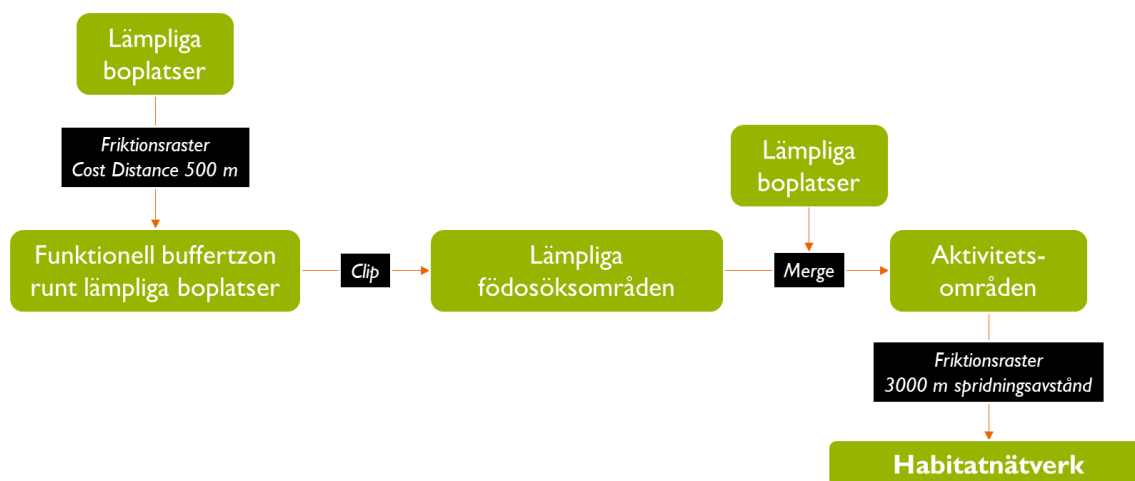
En skrivbordsstudie har genomförts utifrån befintliga underlag och olika geografiska data. De kunskapsunderlag som använts redovisas löpande i texten och erhålls under referenser. Som stöd har även olika geografiska data analyserats i GIS. Bland annat har en landskapsekologisk analys av mindre hackspett och artobservationer använts som stöd. Artobservationerna har hämtats från Artportalen och urvalet för häckningssäsong baseras på tidpunkten av observationen, april-juni. För ytterligare detaljer går det att studera de individuella artobservationerna och vilken aktivitet som noterats, det går till exempel att urskilja häckningsbeteende eller födosök. Dessa data är dock ofullständiga och varje observation bör studeras kritiskt.

Landskapsekologisk analys

En landskapsekologisk analys har alltså tagits fram för mindre hackspett i Nacka kommun⁴. En sådan analys modellerar utbredningen av en arts habitat och spridningsmöjligheter i landskapet. Analysen baseras på en habitatmodell som sammanställer artens ekologiska krav utifrån tidigare litteratur och aktuell artkunskap, se figur 2 på nästa sida.

³ Calluna 2019

⁴ Nacka kommun 2020

Figur 2. Skiss som redogör hur habitatmodellen konstruerats.

Som redovisas ovan baseras den landskapsekologiska analysen för mindre hackspett på aktivitetsområden och ett spridningsavstånd på 3000 m. Dessa aktivitetsområden utgörs av miljöer som omfattar lämpliga boplatser med tillgång till lämpliga födosöksområden. Vid denna typ av analys är det särskilt viktigt att förstå att analysresultatet speglas av de indata som används. Med tanke på att de aktuella dataunderlagen har varierande upplösning och har tagits fram med olika metoder medföljer vissa brister. Eftersom de data som används i framtagandet av boplatser och aktivitetsområden har producerats med hjälp av fjärranalys saknas bland annat en validering av dessa ytor i fält. Därför bör analysresultaten endast användas som en indikation på lämpliga miljöer för respektive art. Det är således önskvärt med kompletterande fågelinventeringar för att undersöka huruvida de olika arterna förekommer i de utpekade boplatserna och aktivitetsområdena. Detta anses även vara aktuellt i de fall som artobservationer i Artportalen delvis kan validera analysresultaten.

Fältvalideringar av den landskapsekologiska analysen har genomförts i Ryssbergen, Östra Vikdalen och i områden kring Dalkarlsängen samt Dalvägen. Baserat på dessa fältbesök antas habitatmodellen och resultatet av analysen vara väl lämpad för att identifiera potentiella livsmiljöer för mindre hackspett.

Fältbesök

Inventeringar av lämpliga häckningsbiotoper och eventuella bohål för mindre hackspett har genomförts vid olika tillfällen under första halvåret av 2020. En inledande inventering av lämpliga biotoper inom och i anslutning till Ryssbergen genomfördes den 9 januari 2020. Denna kompletterades sedan med ytterligare tre inventeringar under april 2020. Syftet var att söka efter häckningsaktivitet för mindre hackspett.

Mindre hackspett

Ekologi

Mindre hackspett (*Dryobates minor*) är Sveriges minsta hackspett med sin kroppslängd på ca 15 cm, en storlek som ungefär påminner om en bofink. Den förekommer över hela landet upp till trädgränsen i fjällen. Arten uppträder i allmänhet sparsamt, men kan vara vanligare lokalt vid särskilda habitat som exempelvis intill insjöstränder eller i större ädellövskogsområden.

Den svenska populationen har beräknats till 6700 par (4400–9000) och dess framtidsprognos antas vara dyster på grund av nya miljöregler från EU, ökat uttag av biobransle, almssjukan och försämring av den mindre hackspettens habitat. Artens population har även minskat under en längre tid och därför klassificerades den som sårbar (VU) enligt Rödlistan 2015.

Den mindre hackspetten lever i löv- och blandskog med inslag av äldre lövträd, särskilt äldre ädellövträd i södra Sverige. Arten påträffas också i lövsuccesioner på tidigare öppen mark, t.ex. kring sjöar och vattendrag, i igenväxande hagmarker, parker eller liknande. För att kunna häcka är det direkt nödvändigt med döda lövträd och den mindre hackspetten väljer alla lövträdslag utom ek för sitt hålbygge. Al och björk är oftast de vanligaste högstubbarna och därför är det också mest förekommande att hitta bona i dessa trädslag. Boträd anses inte vara en begränsande faktor för häckning.

Ett mindre hackspettshål är drygt 30 mm i diameter och för det mesta ger det ett väldigt prydligt intryck. Större hackspettens hål är kring 50 mm och också ganska prydligt. Ett påbörjat, men ofärdigt större hackspettshål (som bara är som en ”strut”) kan naturligtvis vara ca 30 mm, men ser då aldrig särskilt prydligt ut och du brukar också kunna se att det inte är djupare än några centimeter in i stammen.

Figur 3. Bohål för mindre hackspett (Lunds universitet) till vänster och för större hackspett (Wikipedia) till höger.

En del mesar, framför allt talltita och tofsmes, hackar också ut sina egna hål och de är av ungefär samma storlek som mindre hackspettens. De är dock nästan alltid i riktigt mjuka och murkna högstubbar och ger inte samma pedantiska intryck som hackspettens.

Vintertid försvarar inte mindre hackspetten något revir utan de rör sig i stora (flera km²) hemområden, gärna ihop med meståg. När våren inträffar uppehåller de sig i ett revir som är ca 1 km² (100 ha) och som utgörs av äldre lövskogar med en sammanlagd yta på 30–45 ha. Den sammanlagda arealen av lövskog är utspridd över ett 3–5 gånger så stort område, vilket resulterar i revirstorlekar på ca 100–200 hektar. I södra Småland, där Lunds universitet bedrev intensiva studier under 1990-talet, började reviraktiviteterna ungefär den 21 mars, vilket sammanföll med att blåsipporna slog ut. De mindre hackspettarna la äggen några dagar efter att eklöven slog ut, vilket inföll mellan den 3 och 20 maj. Under dessa sex till åtta veckor är alltså aktiviteten som högst och det är därför enklast att hitta mindre hackspett denna period.

Vanligtvis söker mindre hackspett föda i tunna döda grenar i kronverket på levande lövträd. Mängden sådana substrat per träd ökar kraftigt med dess ålder och därför är vuxna och äldre skogar särskilt viktiga. Det är den totala tillgången på sådana förutsättningar i reviret som under våren styr häckningsframgången. När det åter är vinter kan mindre hackspett även söka föda i äldre grandominerad skog eftersom denna skog troligen ger bättre skydd mot rovfåglar och rovdjur jämfört med rena lövskogsbestånd som då fällt sina löv. Grov bladvass kan också vara lokalt viktig vintertid.

Om en individ av mindre hackspett häckat i ett särskilt område lever den i stort sett alltid på samma plats för resten av sitt liv. En hona kan dock häcka tillsammans med två hanar i

olika revir och någon gång kan även en hane häcka med två honor i olika revir, något som kallas för polyandri.

Med tanke på att mindre hackspett nyttjar stora arealer som sitt revir är det en art som har lätt att sprida sig i över långa distanser. Lämpliga bestånd antas kunna vara separerade med upp till 500 m av vatten, öppna fält eller triviala skogsbestånd (Grahn, 2008). Vad gäller långväga spridning vid nykolonisation av ungfåglar eller liknande saknas kunskap för den mindre hackspetten, men studier visar att fåglar sällan är spridningsbegränsade; de flesta arter kan kolonisera isolerade områden med livsmiljöer. Generellt sprider sig dock ungfågeln över kortare avstånd från födelseplatsen. Vanligtvis handlar det om ett fåtal kilometer, det vill säga inom skalan för arternas lokala nätverk av livsmiljöer (från några hundra meter upp emot ett par mil).

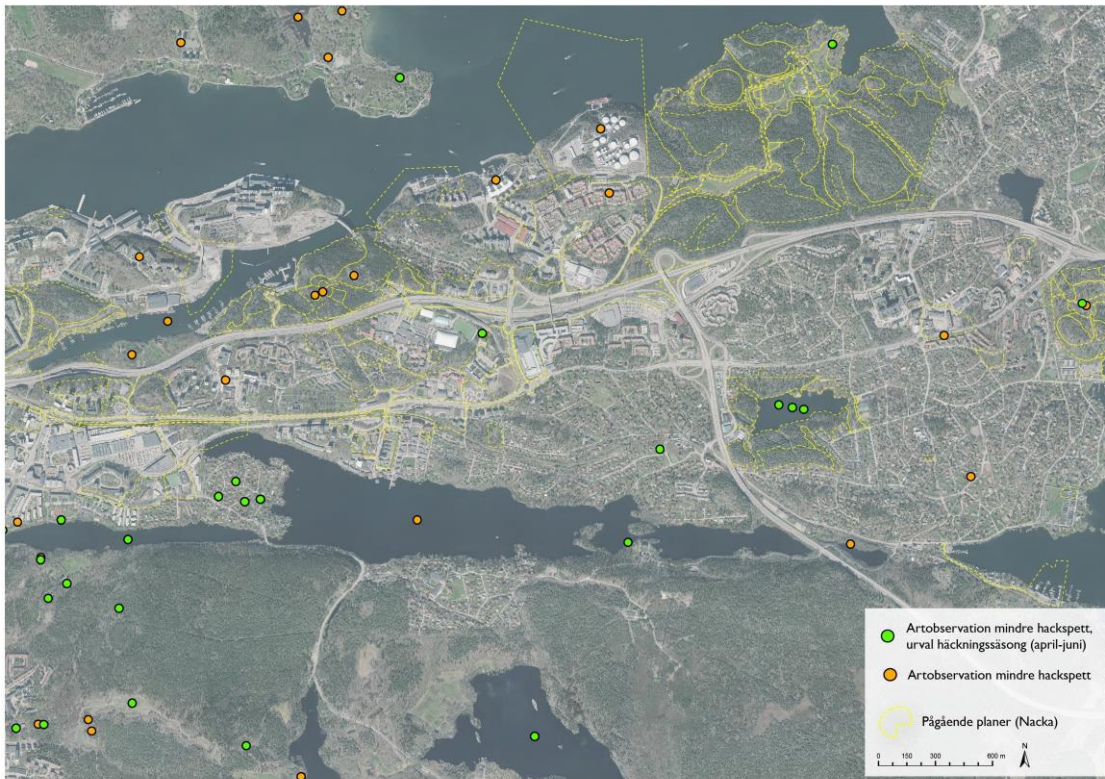
Skydds- och skötselåtgärder

Den mindre hackspetten missgynnas av gallring i löv- och blandskogar om lövträd tas bort. Arten missgynnas även starkt om äldre lövträd avverkas, när lövträdslundar och blandskogsbestånd omvandlas till barrskog och vid dränering samt avverkning av al- och björkkärr. Den påverkas också starkt negativt av landskapsvård som innebär röjning eller gallring av täta strandskogar, alsumpskogar och borttagande av murkna träd samt grenar. Avverkning av gamla hagmarksbjörkar samt alar är negativt och eftersom lindar utgör bland de mest värdefulla träden för födosök påverkas mindre hackspett starkt negativt i de fall som lindar avverkas eller omhamlas.

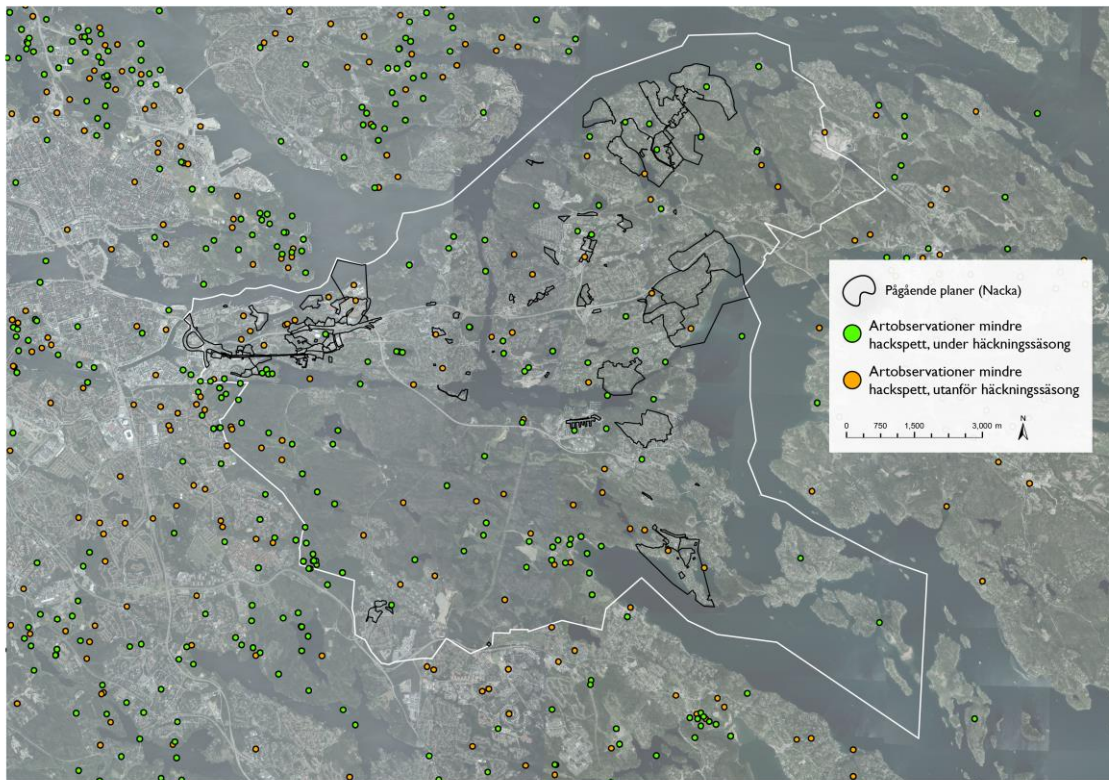
Några skötselåtgärder som är särskilt värdefulla är att döende och döda lövträd eller lövträdsdelar får stå kvar och att andelen död ved får öka. Det är även viktigt att nya träd som är lämpliga som efterträdare får stå kvar och åldras. Röjning av gran, sly och ungträd kan vara gynnsamma åtgärder i vissa lövskogsbestånd. Levande aspträdd, både unga och gamla, samt asp-sly nyttjas vid födosök och bör därför sparas. Vid avverkning är det viktigt att spara artens bästa häcknings- och födosöksbiotoper, i synnerhet äldre lövträd. Det är särskilt värdefullt att värna alar, björkar, ekar och lind.

Artobservationer i Nacka

Enligt Artportalen och ett uttag av observationer mellan 1994–2019, dels under häckningssäsong (vanligtvis under maj, men urvalet omfattas av perioden 1 april – 30 juni), dels totalt antal observationer, finns det tre enskilda observationer av mindre hackspett i Ryssbergen: 2010-07-21, födosöksaktivitet; 2010-12-09, överflygande; 2014-11-02, födosöksaktivitet. Baserat på dessa uppgifter saknas det alltså observationer av mindre hackspett under häckningssäsong i Ryssbergen.

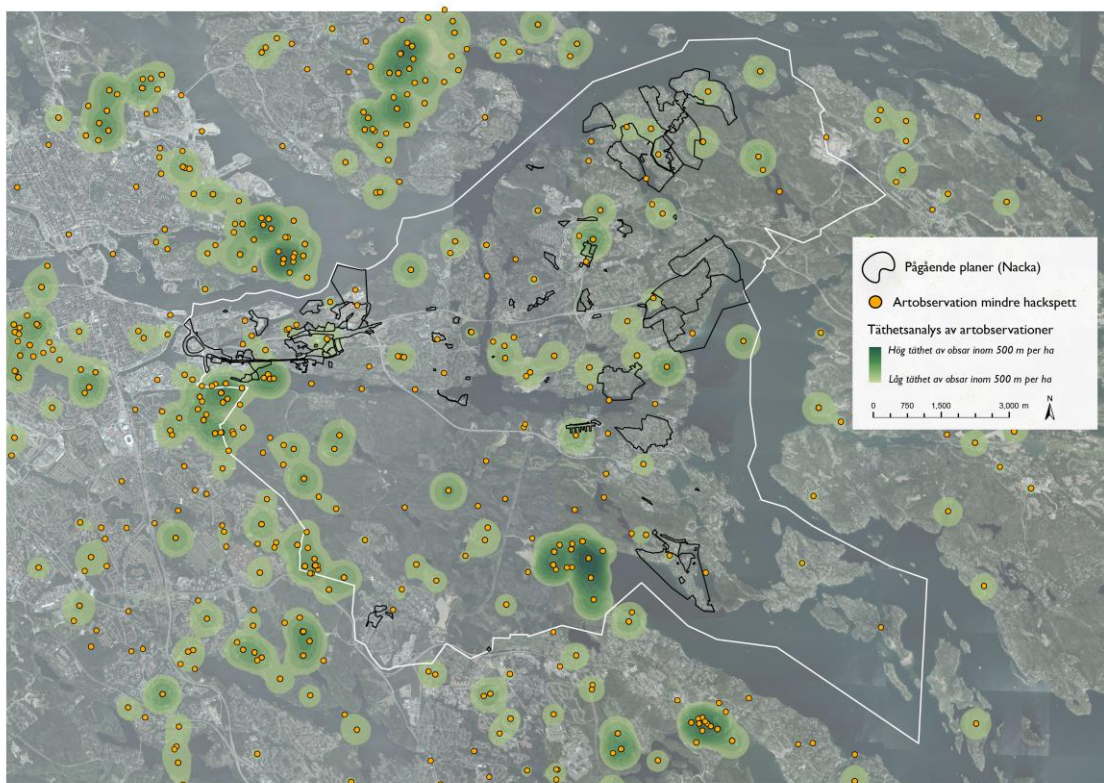

Figur 4. Artobservationer under häckningssäsong, 1 april till 30 juni.

Figur 5. Artobservationer av mindre hackspett under och utanför häckningssäsong.

Det finns flera artobservationer av mindre hackspett, både under häckningssäsong och efter/innan häckning, som istället indikerar att det är andra biotoper som utgör de lokala häckningsområdena. Några exempel är Nackareservatet, södra och norra Djurgården, Långsjön och Kyrkviken samt Sicklasjön.

Figur 6. Täthetsanalys av artoobservationer av mindre hackspett i Nacka och omkringliggande kommuner.

Fågelinventering och artskyddsutredning

Mindre hackspett omfattas av 4 § i artskyddsförordningen vilket innebär ett skydd åt livsmiljöer (d.v.s. de miljöer som en art behöver för alla sina behov till exempel vilo-, reproduktions-, födosöks- och övervintringsplatser) och som gäller oavsett om utförda åtgärder görs för att påverka arten eller ej.

Mindre hackspett är rödlistad som nära hotad (NT) p.g.a. en stadig minskning över längre tid⁵. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatus inte gynnsam på nationell nivå. Nationellt uppskattas det finnas 7000 häckande par och 220 i Stockholms län vilket motsvarar 3 % av populationen. Den mindre hackspetten är spridd i hela landet, och Stockholms län utgör ca 1,6 % av rikets yta. Skattningarna i Ottosson m.fl. (2012) är ganska grova och skillnaden i koncentration bedöms vara inom felmarginalen. Koncentrationen av mindre hackspett i Stockholms län bedöms alltså inte skilja sig signifikant från riket, varför slutsatsen blir att regional bevarandestatus är densamma som nationell, d.v.s. ej gynnsam.

⁵ Calluna 2020

Tidigare fågelinventering och artskyddsbedömning

Under 2019–2020 genomförde Calluna en fågelinventering och en artskyddsbedömning. Det framgår att mindre hackspett inte observerats under inventeringen men som beskrivet i ovanstående avsnitt har den dock observerats och registrerats i Analysportalen på flera ställen inom och utanför planområdena: Ryssbergen, Vikdalen, vid Svindersviken, Finnberget, Henriksdal, Finntorp samt i Nyckelvikens naturreservat och vid Järla skola, vilket indikerar att mindre hackspett troligtvis rör sig inom dessa områden. Calluna skriver däremot att det inte finns någon indikation på att mindre hackspett häckar inom planområdena för Ryssbergen och Östra Vikdalen, men att arten har stora födosöksområden och det är troligt att den rör sig genom Ryssbergen och Östra Vikdalen och istället födosöker i de lämpliga lövskogsbestånd som finns.

Fortsättningsvis har Calluna bedömt statusen för den lokala populationen till gynnsam inom studerat område. Det går inte att bedöma bevarandestatus för mindre hackspett inom de enskilda planområdena, men Calluna bedömer att detaljplaner för Ryssbergen och Östra Vikdalen inte påverkar den kontinuerliga ekologiska funktionen för hemområdena varken för den lokala populationen eller för det större område som studerats.

För att förbättra förutsättningarna för mindre hackspett rekommenderar Calluna och Länsstyrelsen att skyddsåtgärder ändå utförs då biotoper som kan utgöra del av livsmiljöer för mindre hackspett riskerar att påverkas i planområdena Ryssbergen och Östra Vikdalen.

Eftersom Ryssbergen inte är något viktigt område för mindre hackspett på lokal nivå, men att detaljplanerna ianspråktar en betydande del av Ryssbergens livsmiljöer för arten, föreslår Calluna att följande anpassningar och skyddsåtgärder görs för att inte bryta den positiva trend som verkar finnas för mindre hackspett för den lokala populationen:

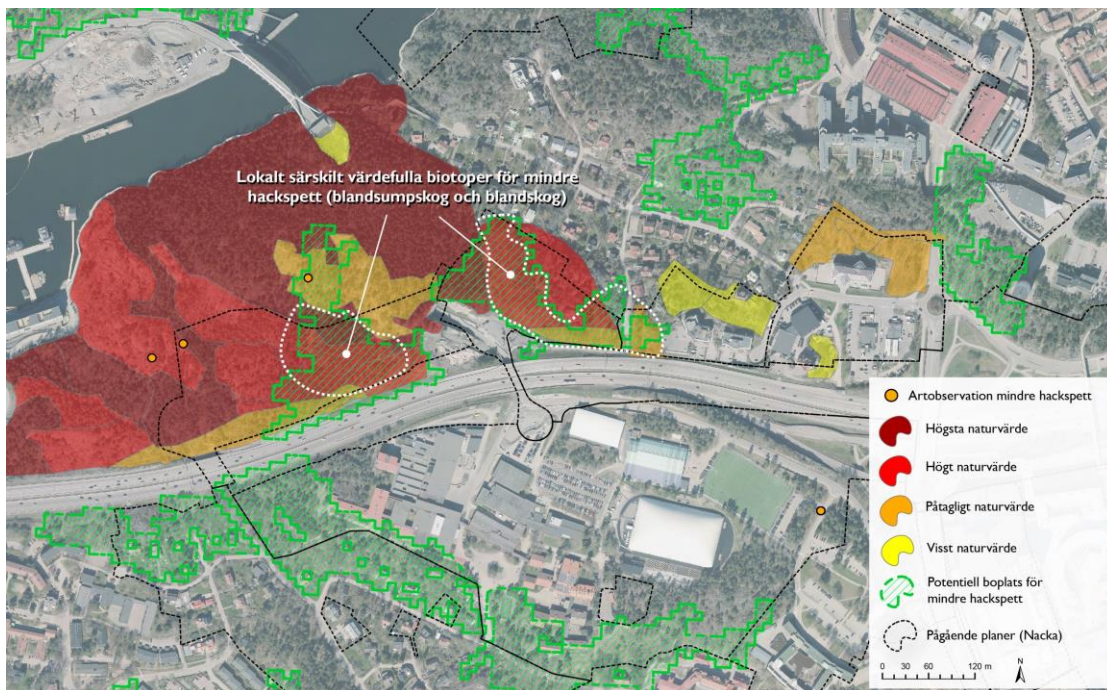
- A. Bevara minst 0,8 hektar av de livsmiljöer som finns inom Ryssbergens och/eller Östra Vikdalens detaljplaner.
- B. Genomför skyddsåtgärder för mindre hackspett, på en areal som är minst dubbelt så stor som de livsmiljöer som försvinner. (T.ex.: om 0,8 hektar bevaras och 0,8 försvinner, genomförs skyddsåtgärder på 1,6 hektar).

Skyddsåtgärdernas syfte är att nyskapa eller förstärka livsmiljöer någonstans i eller i närheten av planområdena. Skyddsåtgärderna kan genomföras samlat i ett område, eller spritt i flera mindre områden. Skyddsåtgärderna ska genomföras så pass nära planområdena att de berör samma hemområde (d.v.s. inom ett område på 200 hektar). För förslag på specifika åtgärder hänvisas vidare till Callunas artskyddsutredning.⁶

⁶ Calluna 2020

Lokala naturvärden och landskapsekologiska förutsättningar

De nyckelbiotoper och objekt med naturvärden som överlappar planområdet utgörs av barnnaturskog och barrskog. Att det finns höga naturvärden knutna till gammal barnnaturskog klargörs även i den naturvärdesinventering som Calluna genomfört på uppdrag av Nacka kommun⁷.

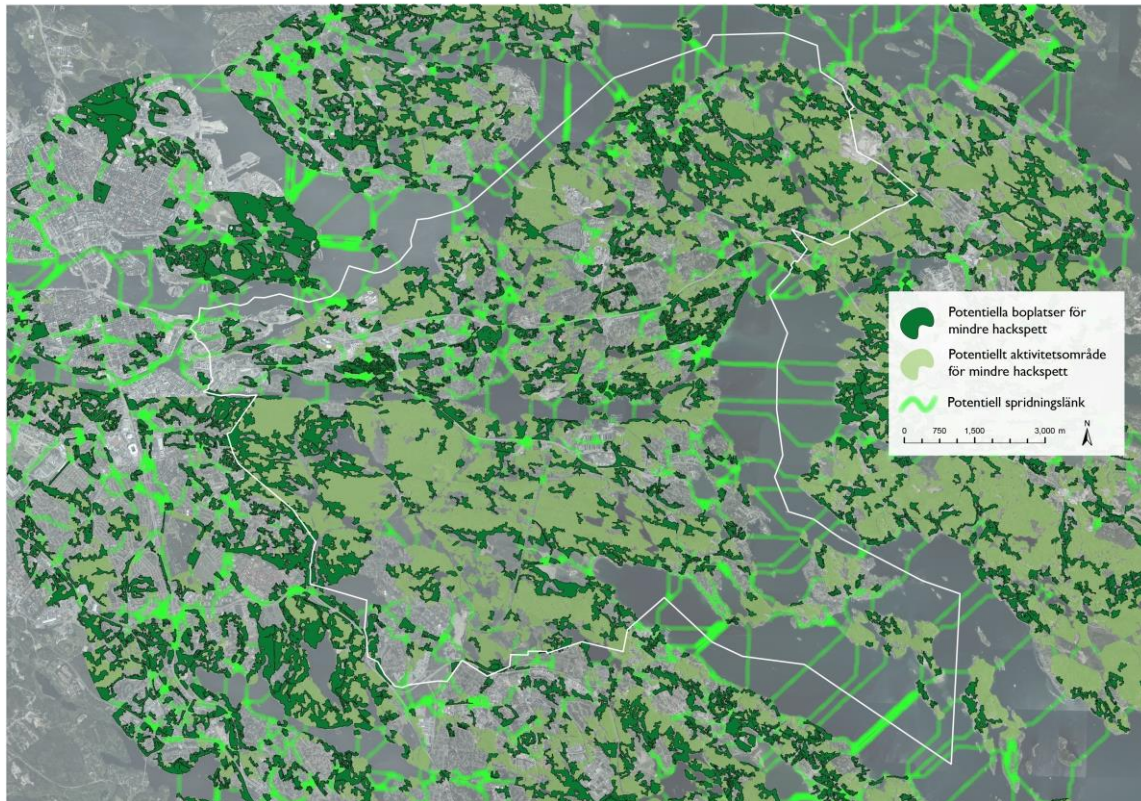
Figur 7. Naturvärdesinventering (NVI) för Ryssbergen med utpekade områden som anses värdefulla för mindre hackspett inom planområdet. De röda, orangea och gula ytorna kommer från den NVI som Calluna tagit fram. De vita ytorna är en kvalitativ analys som gjorts i detta uppdrag över lämpliga miljöer för mindre hackspett som baserats på biotop typer enligt NVI:n. De gröna ytorna utgör potentiella boplatser (häckningsmiljöer) som tagits fram i den landskapsekologiska analysen inom detta uppdrag.

Ryssbergen utgörs till största del av högsta och högt naturvärde. Inom planområdet är det främst högt naturvärde knutet till barnnaturskog och hållmarkstallskog samt blandsumpskog. Utifrån naturvärdesinventeringen⁸ har de två vitmarkerade objekten avgränsats som de mest lämpliga miljöerna för mindre hackspett inom utpekade områden med pågående planering i det här projektet. Dessa består av blandsumpskog och blandskog. För mindre hackspett är dessa områden särskilt intressanta.

⁷ Calluna 2017

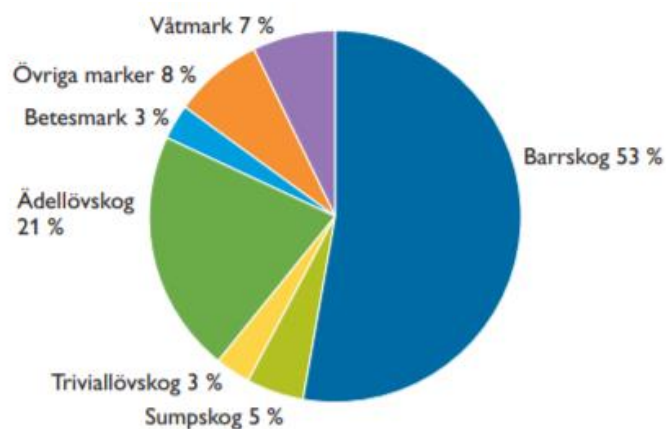
⁸ Calluna 2017

På en kommunövergripande nivå framstår det som att Nacka kommun har goda förutsättningar för att mindre hackspett ska trivas i kommunen. Detta bekräftas även till viss del av de artobservationer som tidigare redovisats.

Figur 8. Kommunövergripande landskapsekologisk analys av mindre hackspett.

Baserat på fördelningen av kommunens olika naturtyper och biotoper anses det även vara troligt att mindre hackspett uppehåller sig i Nacka. I kommunens grönstrukturprogram

presenteras ett diagram med naturvärdesbedömda naturtypsgrupper och hur de fördelar sig arealmässigt⁹. Nästan 25% utgörs av lövskog och dessutom finns ytterligare 5% sumpskog.

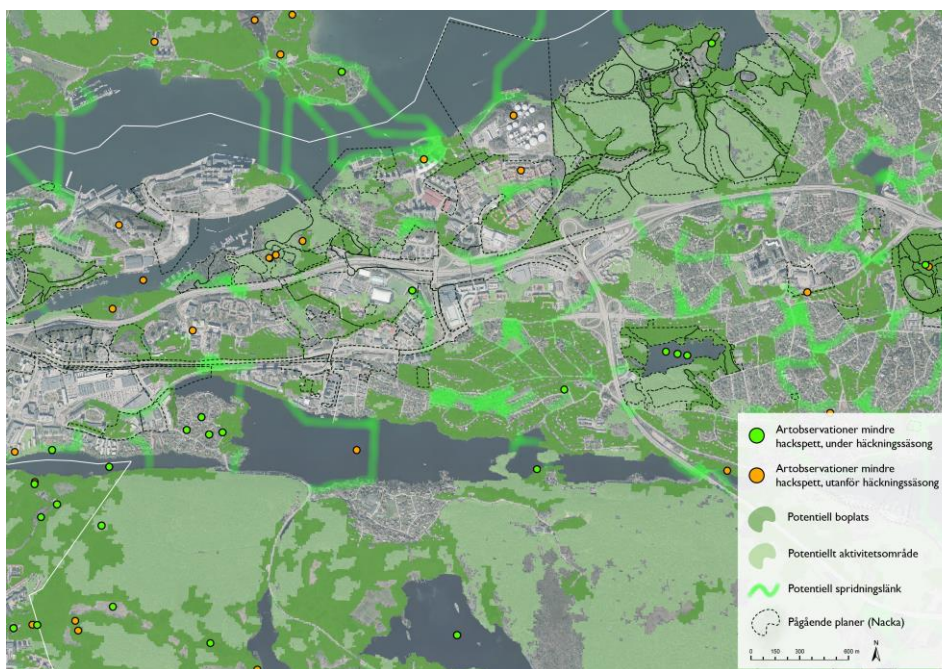
Figur 9. Naturvärdesbedömda naturtypsgrupper och arealmässig fördelning i Nacka kommun.

⁹ Nacka kommun 2011

Resultatet av den landskapsekologiska modelleringen i detta uppdrag redovisar även att det finns potentiella boplatser för mindre hackspett inom Ryssbergen och delar av Östra Vikdalen. Hela Ryssbergen bedöms även utgöra ett aktivitetsområde där mindre hackspett både kan häcka och födosöka. Området sammankopplar flertalet andra potentiella boplatser samt aktivitetsområden och utgör bland annat den enda kontakten till Kvarnholmen och vidare norrut mot södra Djurgården.

Figur 10. Landskapsekologisk analys för mindre hackspett.

Figur 11. Landskapsekologisk analys för mindre hackspett med artobservationer från Artportalen.

Planstödsmöte med Länsstyrelsen

Nacka kommun hade ett planstödsmöte med Länsstyrelsen gällande mindre hackspett och artskydd i Ryssbergen i december 2019. Länsstyrelsen bedömer att det inte är troligt att bevarandestatus på lokal nivå påverkas negativt om löv- och blandskogsbiotoperna i planområdena minskar då andra områden med högre kvalitéer för mindre hackspett finns enligt den landskapsekologiska analysen (se figur 8). Därför är länsstyrelsens bedömning att bevarandestatusen inte påverkas negativt och att skyddsåtgärder är frivilliga samt att hänsyn till biotoper och skötselåtgärder är positivt.

Inventering av mindre hackspett och häckningsaktivitet

Under januari och april 2020 gjordes fältinventeringar för att identifiera potentiella bohål och häckningsaktivitet hos mindre hackspett. Inventeringarna var begränsade till de områden som bedömdes vara särskilt lämpliga för arten, se figur 12.

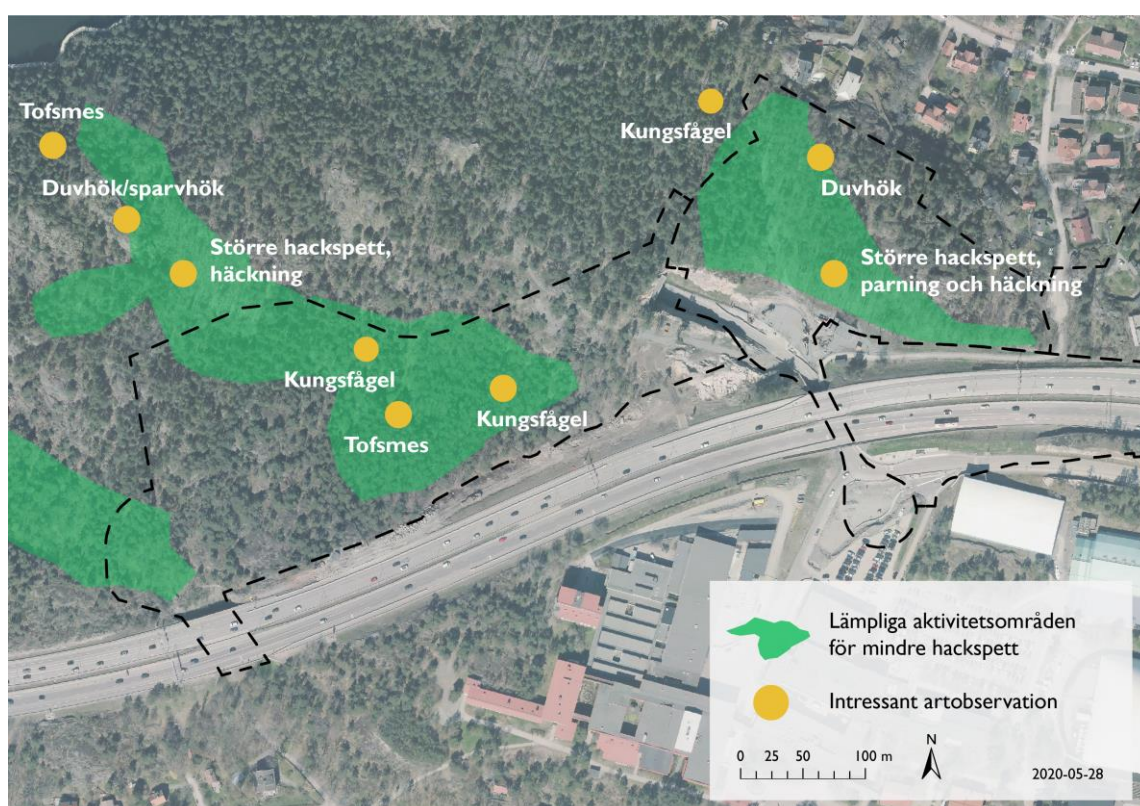

Figur 12. Områden som besöktes i fält. Några av platserna anses vara särskilt betydelsefulla för mindre hackspett.

Eftersom mindre hackspett oftast placerar sitt bo ca 5 m högt upp på ett dött träd eller en högstubbe och att hålets storlek är ca 3 cm i diameter (jämfört med större hackspetts bohål som är ca 5 cm stort) var det svårt att få en korrekt storleksuppfattning av de hål som inte gick att mäta. Dock är mindre hackspett mer ”pedant” vad gäller sitt bohackande och skapar finare och jämnare kanter jämfört med större hackspett. Det är därför ytterligare en hjälpsam parameter att ta hänsyn till men som även kan vara svårt att urskilja i vissa fall. Se bilder i bilaga 1. Merparten av de hål som hittades antas vara gjorda av större hackspett i första hand, men andra bohål var svårare att bedöma vilken art som skapat. För att utreda

detta närmare gjordes kompletterande inventeringar av eventuell häckningsaktivitet vid tre tillfällen under april 2020.

Det gjordes inga observationer av varken individer eller tecken på häckningsaktivitet hos mindre hackspett under inventeringarna i april 2020. Däremot observerades parning av större hackspett och boträd med pågående häckningsaktivitet identifierades inom ett av planområdena. Dessutom observerades andra intressanta arter som indikerar höga naturvärden kopplat till gammal barrskog. Dessa var bland annat duvhök, tofsmes och kungsfågel. I nedanstående karta presenteras samlade artobservationer som gjordes under inventeringen.

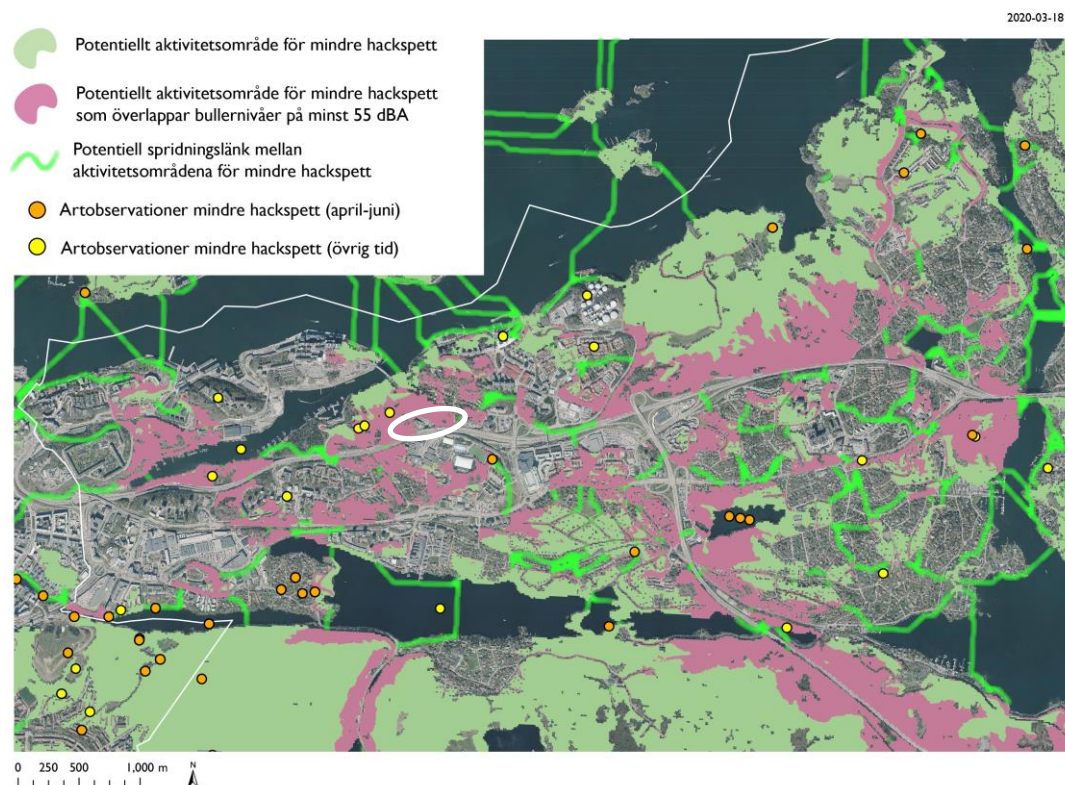

Figur 13. Inventeringsområden och urval av naturvårdsintressanta artobservationer.

Det bör avslutningsvis tilläggas att de miljöer som finns i Ryssbergen inte antas vara optimala för att mindre hackspett ska häcka i området. Mindre hackspett häckar som bekant i lövskogar eller blandskogar med rikt inslag av murkna lövträd. Dessa biotoper förekommer sparsamt inom planområdena. Skogarna i Ryssbergen och Östra Vikdalen anses dock vara ekologiskt funktionella för födosök och vila, särskilt under vintertid.

En annan anledning till varför mindre hackspett inte påträffats inom planområdena kan bero på de höga bullernivåer som finns längs med Värmdöleden. Hos fåglar, har trafikbuller

en negativ inverkan på olika sätt¹⁰. En äldre studie om bilvägars inverkan på fågelfaunan i Holland har bland annat visat lägre tätheter av några fågelarter i skogsmark (gök, ringduva, **mindre hackspett**, härmsångare, lövsångare och kungsfågel) och i jordbruksmark (skedand, tofsvipa, rödspov, strandskata och sånglärka) intill intensivt trafikerade vägar med mer än 5000 fordon per dygn. De kraftigaste minskningarna observerades inom 100–250 m från vägen, men effekter kunde studeras upp till 1500–2800 m i skogsmark och 1700–3530 m i jordbruksmark. Å andra sidan gick det inte att observera någon tydlig minskning hos andra arter, vilket skapar en osäkerhet i hur stor påverkan vägarna hade på det totala antalet fåglar.

Figur 14. Utbredning av bullernivåer på minst 55 dBA längs Värmdöleden redovisas i lila färg. Planområdenas angränsning redovisas grovt med den vita ellipsen.

De höga bullernivåerna längs Värmdöleden har troligtvis en negativ påverkan på mindre hackspett och dess förekomst i området. Om bullerdämpande åtgärder genomförs i samband med exploatering antas även förutsättningarna för mindre hackspett förbättras.

¹⁰ Naturvårdsverket 2004

Slutsatser

Det har inte gjorts några observationer av varken individer av mindre hackspett eller tecken på häckningsaktivitet inom och i anslutning till planområdena för Ryssbergen och Östra Vikdalen. Det går dock inte att utesluta att mindre hackspett kan häcka inom lämpliga biotoper inom respektive område, men det anses vara mer troligt att arten endast födosöker inom dessa områden. Detta bekräftas även av den landskapsekologiska analysen och artobservationerna som indikerar att det är mer troligt att andra, närliggande områden nyttjas som häckningsbiotop. Anledningen till detta beror på avsaknaden av större lövskogsbestånd med rikligt inslag av murkna björkar och äldre lövträd inom Ryssbergen och Östra Vikdalen. Istället domineras dessa områden av barrskogbiotoper. Vintertid kan förekomsten av gammal barrskog vara betydelsefull för både födosök och för skydd mot predation dock.

De höga bullernivåerna längs Värmdöleden påverkar troligtvis mindre hackspett och dess förekomst negativt inom planområdena. Om olika bullerdämpande åtgärder genomförs i samband med exploatering antas även förutsättningarna för mindre hackspett förbättras.

Det finns även möjligheten att genomföra diverse habitatförbättringar med hjälp av olika skyddsåtgärder, förutsatt att de biotoper som utgör lämpliga livsmiljöer för mindre hackspett bevaras. I närområdet kan även habitatförstärkande åtgärder göras i skogsområden där det finns potential att förstärka befintliga miljöer. Dessa åtgärder kan betraktas som försiktighetsåtgärder för att mildra en negativ påverkan på artens livsmiljöer.

Referenser

- ArtDatabanken, 2019a. Mindre hackspett. URL: <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/dendrocopos-minor-100048> 2019-10-18
- ArtDatabanken, 2019b. Gröngöling. URL: <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/102977>
- Calluna, 2020. Artskyddsutredning för fåglar i Centrala Nacka, Nacka kommun
- Calluna, 2019. Fågelinventering 2019, Centrala Nacka och Nyckelviken.
- Calluna, 2017. Naturvärdesinventering Ryssbergen.
- Grahn, V., 2008. GIS-baserad habitatmodell för mindre hackspett, ett verktyg för att bevara skyddsvärda lövskogar inom Umeälvslandskapet. Examensarbete i ämnet biologi, SLU. URL: https://stud.epsilon.slu.se/12247/1/grahn_v_171101.pdf 2019-10-18
- Lunds universitet, 2019. Mindre hackspettens boende, häckning och födoval. URL: <https://www.biologi.lu.se/projekt-mindre-hackspett/mindre-hackspettens-boende-hackning-och-fodoval> 2019-10-18
- Nacka kommun, 2020. Habitatnätverk för mindre hackspett och gröngöling. WSP på uppdrag av Nacka kommun.
- Nacka kommun, 2019. Detaljplaner för Ryssbergen och Trafikplats Kvarnholmens verksamhetsområde – möte om artskydd med Länsstyrelsen. PM. 2019-12-17.
- Nacka kommun, 2018. Miljöredovisning – Konsekvenser av planen. URL: https://infobank.nacka.se/ext/Bo_Bygga/stadsbyggnadsprojekt/Ryssbergen/Samr%C3%A5d/Underlag%20Milj%C3%B6redovisning.pdf 2020-02-13
- Nacka kommun, 2011. Grönstrukturprogram. URL: http://infobank.nacka.se/Ext/Bo_Bygga/planer_program/gronprogram.pdf 2020-02-13
- Naturvårdsverket, 2004. Effekter av störningar på fåglar.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M., 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.
- Skogsstyrelsen, 2016. Vägledning för hänsyn till fåglar – Mindre hackspett. URL: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/lag-och-tillsyn/artskydd/vagledningar-for-hansyn-till-faglar/mindre-hackspett-vagledning-hansyn2.pdf> 2019-10-18
- SLU, 2019. SLU Skogskarta. URL: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/riksskogstaxeringen/statistik-om-skog/slu-skogskarta/> 2019-10-22

Bilagor

Bilaga I. Bilder från fältinventering

Figur 15. Högstubbe av björk, potentiellt ett träd för mindre hackspett att skapa ett bohål i.

Figur 16. Lämplig miljö för mindre hackspett att häcka. Flera högstubbar av björk finns.

Figur 17. Sumpskog med mycket asp, al, björk och ek.

Figur 18. Bohål i en högstubbe av björk. Troligtvis större hackspett. Hål från födosök längst ned.

Figur 19. Flertalet hål i en ek. Flera hål indikerar större hackspett.

Figur 20. Hål i dött träd. Troligtvis skapade av större hackspett och spillkräka.